

logii, pa brž se mi ena zazdi. Na Štajarskem, mislim sam pri sebi, je tudi znana beseda in a č e (anders, sonst). Kaj, ko bi ona tej enaka bila? Tedaj bi steblo bilo in = drug; pritkljej — ak, primeri en-ak; i bi bil spredi odpadel, najbrž zarad jambiškega naglasa, toraj 'nako, kakor 'mámo za imámo, 'zdréti za izdréti, ne 'dé, za ne idé (na Gorenškem). Tudi pomen besede nako bi potrjeval to izpeljavo, namreč nako = in a č e, to te ne sme motiti, ako se zmisliš na daleko = daleč(e), oboje na Štajarskem govoreno. Tako bi se tedaj smelo reči in pisati: „To je inako lepo, pa predrago“; „tako stori, inako jih dobiš.“ Ali bi se smelo tudi tako reči: „Če tako storite, drago mi bode, inako pa storite, kakor mislite?“

Na onako ni pri besedi nako misliti, ker je pomen zoper to.

2. Pravo = prav'.

Mi pišemo: „To je prav; prav imaš; prav iz Kranja; prav za prav; prav dobro itd.“ Ali je to tudi „prav“ pisano? Meni se vidi, da ne. Mislil bi človek, da je to nemškutarjenje. Zakaj Nemeč v predikatu ne pregibuje adjektiva: das ist recht; du hast recht; recht gut. Ali pa je to „prav“ le skrajšanje, kakor se pravi kak' za kakó, tak' za takó, vin' za vino? Gotovo je samo eno, in to je, da se „prav“ po slovanski sintaksi opravičiti ne dá. Ako nas kdo boljšega ne prepriča, pišimo: to je pravo; pravo imaš; pravo iz Kranja; pravo za pravo; namesti „prav dobro“ pa „jako dobro“, kakor pravijo Slovenci za Sotlo. — Da bi ta „prav“ takošen substantiv fem. bil, to bo težko dokazati.

Vraže pučke (ljudske) iz Istre.

Zapisal v ondi navadnem jeziku J. V.

Ostriženi ili izčesani lasi se hitu (denejo) na vetar, da jih tičiči najdu, nazla (gnjezda) pletu i Boga hvalu.

Ako nevesta na piru (svatbi) ne pleše, njoj konoplje ne rastu. Ako ne plače (joče), ko ju peljaju od matere, njoj se kvas birsi i kruh se joj neće kisati.

Ako noseća žena človika oštro pogleda, kadar je, a njoj ne ponudi, mu dá jačmik (ječmen) na oči; ako se pa tem jačmiku z brusom (oslo) trikrat potegne, dobi ona žena na prsa z brusu (neko bolezen).

Ako gré babica curat, ko nese otroka h krstu ili od krsta, nemore ta otrok cura držati ponoći. Ako se najdu tri mali, još goli mišiči i se vfrigaju, i dadu otroku pojesti, da nezna, gotovo pomaga.

Ako se ovca ne more objanjiti, se zemu dve robe, ke na dva kraja (konca) v zemlju rastu, ter se stavu na križ priko ovce, pak se laglje objanji.

Za zdravom Mariom se ne sme švikati (zvižgati), aš se Mati božja plače.

Mrtvemu detetu se mora stomanjica (srajca) prepašati, da more z angeli rožice v nadarca (nedrije) brati, drugač ne bi smelo ž njimi, a u krilce ne bi jih smelo brati.

Na dan sv. mladenčev se zame praska (šiba) ter se gré od žirnega stabla do stabla, i se udare stablo govoreć: „žiru rodi, žiru plodi!“ i to je žire mladenčati.

Ozir po svetu.

Državni stroški za šolstvo, véde in umetnosti.

Oton Hausner je v Lvovu izdal primerjajočo štatistiko Evropino (vergleichende Statistik von Europa), v kateri so na drobno popisani raznoteri stroški evropskih držav.

Zanimiv je ta popis o tem, koliko ta ali una država izdá leto in dan za stroške nauka, védnosti in umetnosti v primeri z armadinimi stroški.

Vse države v Evropi izdajo za šolstvo in védnosti le 145 milijonov in 480.000 frankov: angležka nekaj čez 29 milijonov, francozka čez 25, ruska čez 18, laška čez 15, pruska čez 15, španjska čez 8, avstrijska čez 6, belgiška čez 5, švicarska blizo 4, turška čez 5, nizozemska in švedska čez 2 milijona, rimska 180.000, srbska 150.000 frankov itd.

Vidi se iz tega, kako malo države privoščijo nauku, védnostim in umetnostim, mimo tega, kar se obrne na armade, za ktere se v mirnih časih 17krat več potrosi kakor za šolstvo, véde in umetnije.

Le 4 manjše države (švedska, švicarska, belgiška in nizozemska) — in ne ena vélika! — obrnejo za šolstvo saj 3 gold. od 100 svojih državnih dohodkov. Med vélikimi državami (se vé da v premeri njihove velikosti, njihovih stanovnikov in dohodkov) laška o tem največ stori, pruska malo, avstrijska pa še veliko veliko manj, tako, da le rimska ji je enaka in da le turška je še za njo. Med nemškimi stori virtemberška za šolstvo in védnosti največ, hanoveranska najmanj.

Hausner primerja stroške za šolstvo, védnosti in umetnosti tudi s številom stanovavcev in kaže, da v vsi Evropi se po vsem le 51 soldov leto in dan potrosi za 1 človeka.

Ako se pa pogleda v posamne države, so razločki veliki v tem. Največ izdajo za šolstvo v Bremenju, Frankobrodu, Švajci, Belgii, Virtembergu, Saksonii in Anglii, — v teh državah se šteje od 1 do 2 frankov (en frank je po našem denarji 40 krajc.) na 1 človeka. Še veliko manj, to je, le 52 do 94 soldov, se šteje na enega človeka za stroške nauka, v 15 družih evropskih državah, med kterimi je francozka, laška, pruska, danska, španjska in še druge. Manj od teh, in sicer le od 22 do 49 soldov izdajo za šolstvo za 1 človeka v Švedii, na Grškem, Ruskem in še 4 družih državah. Še veliko manj v Avstrii, kjer dohaja za ta namen na 1 človeka 19 soldov, v Romanii 16, v Srbii 14, najmanj pa v Turčii, kjer se počez le 5 soldov obrne za 1 človeka na šolstvo.

Dalje primerja Hausner stroške šolske s stroški armadinimi v različnih državah evropskih, in kaže, da v vsi Evropi so šolski stroški v tolikošni primeri do armadinih kakor 1 do 17, to je, na 1 frank šolskih stroškov hodi 17 frankov armadinih stroškov. Razloček je pa velik med posamesnimi deželami. Po številkah se kaže, da Švajca, ktera v mirnih časih nima armade, je v Evropi edina država, kjer stroški za šolstvo več znašajo kakor za armado. Španjska država med vsemi velikimi državami najmanj potrosi za armado, tako, da šolski stroški znašajo še skor deseti del armadinih; že več potrebuje armada na miroljubnem Angležkem, in še več na Pruskem, Avstrija pa celó 60krat več izdá za vojake kakor za šolstvo, védnosti in umetnosti, in le turška še več, kjer na 1 frank za šolstvo hodi 155 frankov za armado.

Nova pisma iz Srbije o Srbii.

Iz Leskovca smo potovali v lepo vas Knjić, ki je, slobodno rečem, še nekoliko večja od Dunaja. Knjić je selo, v kterem se je Štefan Knjićanin, slavni junak in predvoditelj Srbov proti Mažarom, rodil in po nji dobil svoje ime. Knjić ima lepo novo cerkev, šolo itd.; med mnogimi v širjavo in daljavo raztrese-nimi hišami je pa najlepša Knjićaninova pod nekim malim hribom vsa iz rezanega kamenja zidana; tlanjena so po lepih sobah, vežah in kuhinjah vsa iz lepega be-